

MAKS VEBERNING SOTSIOLOGIK NAZARIYALARI DIN SOTSIOLOGIYASI

Aminova Sevinch Sunnatullo qizi

aminova.s0804@gmail.com

*Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti
Universiteti Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrası 2-kurs talabasi*

Annotatsiya. Ushbu maqolada siz Maks Veberning hayoti va ijod yo'li, din sotsiologiyasiga qo'shgan hissalarini bilib olishimiz mumkin. Shuningdek, maqolada Veberning iqtisodiy va diniy tizimlar, xususan, "Protestant axloqi va kapitalizm ruhi" asarida ilgari surilgan ratsionalizatsiya nazariyasi muhokama qilingan. Veberning ratsional hukmronlik turlari bo'yicha tahlili zamonaviy boshqaruv va ijtimoiy tizimlarni tushunishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqola diniy e'tiqodlar va iqtisodiy faoliyat o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni anglashga, shuningdek, dinning ijtimoiy jarayonlardagi rolini tadqiq qilishga bag'ishlangan bo'lib, zamonaviy sotsiologik tahlil uchun muhim nazariy asoslarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: din, konfutsiylilik, daosizm, buddizm, kapitalizm, hinduizm, yahudiylilik

Kirish. Maximilian Carl Emil Weber (nemis: *Maximilian Carl Emil Weber*; 21 aprel 1864, Erfurt, Prussiya - 14 iyun 1920, Myunxen, Germaniya) Maks Veber (nemischa *Max Weber*) nomi bilan tanilgan nemis sotsiologi, faylasufi, uning olimi va siyosiy iqtisodchi. Veber g'oyalari ijtimoiy fanlar, ayniqsa, sotsiologiya rivojiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi.¹ Emil Dyurkgeym va Karl Marks bilan bir qatorda Veber sotsiologiya fanining asoschilaridan biri hisoblanadi.²

Veber " ijtimoiy harakat " atamasini ilmiy foydalanishga kiritdi. Olim antipozitivistik usullarning izchil tarafdori bo'lib, ijtimoiy harakatlarni o'rganish uchun sof empirik emas, balki "tushuntirish", "interpretativ" usul ko'proq mos kelishini ta'kidladi. Unga asoslangan sotsiologiyani tushunish kontseptsiyasi doirasida olim nafaqat u yoki bu ijtimoiy harakatni ko'rib chiqishga, balki sodir bo'layotgan voqealarning maqsadi va ma'nosini unga aloqador shaxslar nuqtai nazaridan tan olishga harakat qildi. Veberning ilmiy qiziqishlarining o'zagi jamiyatning an'anaviydan zamonaviyga o'tish jarayonlarini o'rganish edi:

¹ Artur Mitsman "Maks Weber". Arxivlangan nusxasi 2013 yil 18 martdagi Wayback mashinasida // Encyclopædia Britannica

² Maks Weber; Hans Geynrix Gert; Brayan S. Tyorner. Maks Weberdan: sotsiologiya bo'yicha insholar (inglizcha). - Psixologiya matbuoti, 1991. - S. 1.

ratsionalizatsiya, sekulyarizatsiya, "dunyoning maftunkorligi". Olimning eng mashhur asarlaridan biri uning kapitalizmning protestant kelib chiqishi haqidagi dissertatsiyasi edi.

Iqtisodiy sotsiologiya va din sotsiologiyasi chorrahasida olib borilgan tadqiqotlar 1905 yilda nashr etilgan mashhur "Protestant axloqi va kapitalizm ruhi" kitobida ishlab chiqilgan. Tarixiy materializmning marksistik kontseptsiyasiga qarshi chiqib, Veber dinning madaniy ta'sirining muhimligini ta'kidladi - u iqtisodiyotni boshqarishning kapitalistik shakli genezisni tushunishning kalitini aynan shu erda ko'rgan.³ Keyinchalik, olim Xitoy, Hindiston va qadimgi iudaizm dinlarini o'rganib, ularda G'arb va Sharqning iqtisodiy tuzilishi o'rtasidagi tafovutni aniqlaydigan jarayonlarning sabablarini topishga harakat qildi.

"Siyosat kasb va kasb sifatida" (1919) nomli boshqa mashhur asarida Veber davlatni zo'ravonlikdan qonuniy foydalanish bo'yicha monopoliyaga ega bo'lgan institut sifatida ta'riflagan. Sotsiolog birinchi bo'lib davlat hokimiyatining turli turlarini aniqlab, zamonaviy davlat institutlari tobora ko'proq ratsional-huquqiy turga asoslanganligini ta'kidladi. Olim iqtisod tarixi, iqtisod nazariyasi va metodologiyasi rivojiga muayyan hissa qo'shdi. Veberning jamiyatni ratsionalizatsiya qilish sohasidagi tadqiqotlari asosan Frankfurt maktabi doirasida rivojlangan tanqidiy nazariyaning shakllanishiga ta'sir ko'rsatdi.

Veber Birinchi jahon urushidan keyin tuzilgan liberal Germaniya demokratik partiyasining asoschilaridan biri bo'ldi. Keyinchalik, olim Germaniya parlamentiga nomzod bo'lish uchun muvaffaqiyatsizlikka uchradi va komissiyaga yangi konstitutsiya loyihasini ishlab chiqishni maslahat berdi. Weber 1920 yilda 56 yoshida vafot etdi, o'lim sababi ispan grippi pandemiyasi va keying pnevmoniya.⁴ Veberning ukase Alfred ham sotsiologiya bo'yicha tadqiqotchi bo'ldi.

Metod va materiallar. Maqolani yozish davomida ilmiy maqolalar, Veberning asarlari va zamonaviy tadqiqotlarni tahlil qilish metodidan foydalanildi. Maks Veberning din sotsiologiyasi bo'yicha tadqiqotlari asosan ijtimoiy-solishtiruv usuliga asoslanadi. U tarixiy tahlil va qiyosiy metodologiyani qo'llagan holda, turli diniy tizimlarning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy rivojlanishdagi rolini o'rgangan. Veber o'z tadqiqotlarida hujjatli manbalar, tarixiy voqealar, diniy matnlar va ijtimoiy jarayonlar haqidagi ma'lumotlarga tayanadi.

Maqolada asosiy material sifatida quyidagilar ishlatilgan:

³ Weber, Maks Protestant axloqi va "Kapitalizm ruhi" (1905). Stiven Kalberg tomonidan tarjima qilingan (2002), Roxbury Publishing Company, pp. 19, 35.

⁴ Weber, Maks Protestant axloqi va "Kapitalizm ruhi" (1905). Stiven Kalberg tomonidan tarjima qilingan (2002), Roxbury Publishing Company, pp. 19, 35.

Diniy matnlar va falsafiy asarlar: U Hindiston, Xitoy, va G'arb dinlarining asosiy manbalarini o'rgangan (masalan, Konfutsiylik, Buddizm, Protestantizm).

Ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlar: Turli jamiyatlarning iqtisodiy faoliyati va diniy e'tiqodlari o'rtasidagi bog'liqlik o'rganilgan.

Bu metod va materiallar Veberga dinning ijtimoiy hayotdagi rolini tahlil qilish va uning jamiyat rivojiga qanday ta'sir ko'rsatishini aniqlash imkonini bergan.

Muhokama va natijalar. "Protestant axloqi" olimning sotsiologiya sohasidagi birinchi inshosi bo'lib, undan keyin "Xitoy dini: konfutsiylik va daosizm", "Hindiston dini: hinduizm va buddizm sotsiologiyasi" va "qadimgi iudaizm". Boshqa e'tiqodlarni, jumladan, ilk nasroniylik va islomni tahlil qilish 1920 yilda sotsiologning to'satdan vafot etishi bilan to'xtatildi.⁵ Bu asarlarda muhokama qilingan uchta asosiy masala diniy ta'limotning jamiyat iqtisodiy tuzilishiga ta'siri, uning jamiyat tuzilishiga ta'siri va tsivilizatsiyaning G'arbga muqobil rivojlanish yo'lini tanlashini belgilab bergan sabablar edi.⁶

Veber dinni jamiyatning markaziy harakatlantiruvchi kuchlaridan biri hisoblagan.⁷ Muayyan madaniyatni G'arbiy Yevropa sivilizatsiyasi bilan solishtirib, u ko'pincha sotsial darvinizm ruhidagi talqinlarga moyil bo'lgan zamonaviy tadqiqotchilardan ajralib turadigan qiymat mulohazalaridan qochishga harakat qildi. Veber o'z tadqiqotlarida G'arbning jadal rivojlanishi uchun shart-sharoitlarning diniy tabiati to'g'risida xulosaga keldi, lekin u ularni jamiyatlarni farqlashning yagona omillari deb hisoblamadi. Veber, shuningdek, Yevropaning oqilona ilmiy bilimga intilishi, davlat va xo'jalik boshqaruvini tizimlashtirish va byurokratlashtirish haqida yozgan.

Veber din rivojlanishining sotsial-evolyutsion modelini taklif qilib, umuman jamiyatlar tasavvufiy e'tiqoddan ko'pxudolikka, so'ngra panteizmga, monoteizmga va nihoyat, axloqiy monoteizmga o'tishini ko'rsatdi.⁸ Uning yozishicha, bunday evolyutsiya jamiyatning iqtisodiy tizimining barqarorlashuvidan keyin sodir bo'lgan, bu esa kasbiylashuvni va ruhoniylarning sinf sifatida rivojlanishini ta'minlagan.⁹ Hudolar ierarxiyasi jamiyatning guruhlariga bo'linishi ta'sirida shakllangan bo'lsa,

⁵ Bendiks. Maks Weber (inglizcha). - 1977. - B. 285.

⁶ Bendiks.IX: Siyosiy sotsiologiyaning asosiy tushunchalari//Maks Veber(inglizcha). - 1977.

⁷ Kennet Allan; Kennet D. Allan.Klassik sotsiologik nazariyadagi tadqiqotlar: ijtimoiy dunyoni. -Pine Forge Press, 2005. - P.153.

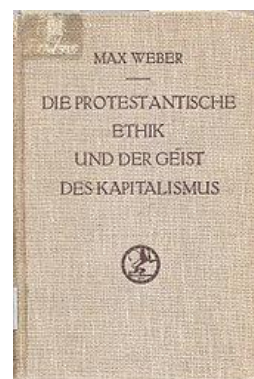
⁸ Bendiks.IX: Siyosiy sotsiologiyaning asosiy tushunchalari//Maks Veber(inglizcha). - 1977.

⁹ Kennet Allan; Kennet D. Allan. Klassik sotsiologik nazariyadagi tadqiqotlar: ijtimoiy dunyoni ko'rish. - Pine Forge Press 2005. - P. 155.

hokimiyatning markazlashuv jarayoni yagona qudratli xudo tushunchasining muvaffaqiyatini oldindan belgilab bergan.¹⁰

"Protestant axloqi va kapitalizm ruhi"

Asar Veberning eng mashhur ishiga aylandi.¹¹ Ba'zi olimlarning fikricha, asar protestantizmni to'liq batafsil o'rganish sifatida emas, balki uning ushbu sohadagi keyingi ishlariga kirish sifatida qabul qilinishi kerak. Veber "Etika" asarida protestant harakatining konfessiyalaridan biri sifatida kalvinizmning maxsus axloqiy tizimi Evropaning iqtisodiy markazining katolik frantsuz, ispan va italyan shaharlaridan Niderlandiyaga ko'chirilishiga sabab bo'lganini yozgan. Ingliz, shotland va nemis. Veberning fikricha, reformatsiya tarafdorlarining katta qismi bo'lgan jamiyatlar yanada rivojlangan kapitalistik iqtisodlarni yaratishga muvaffaq bo'lgan.¹² Xuddi shunday, ko'p dinli mamlakatlarda eng yirik tadbirkorlar protestantlar edi. Shunday qilib, Veber Rim katolisizmi konfutsiylik va buddizm kabi jamiyatlar uchun kapitalistik iqtisodni rivojlantirish yo'lidagi to'siq bo'lib qolganligini ta'kidladi.¹³

Kasb kontseptsiyasining ishlab chiqilishi tez orada zamonaviy tadbirkorga aniq vijdonni - mehnatkash ishchilarni ham berdi; u o'zlarining da'vatlariga zohidlik sadoqatlari va shafqatsiz kapitalistik ekspluatatsiyaga qarshilik ko'rsatmasliklari evaziga ularga abadiy najot istiqbolini berdi.

Xristianlik e'tiqodi tarixan dunyoviy ishlarga, shu jumladan daromadga intilish bilan bog'liq bo'lgan ishlarga aralashishdan bosh tortishni nazarda tutgan.¹⁴ Veber bu tezis nasroniylikning barcha harakatlariga taalluqli emasligini ko'rsatdi va ba'zi konfessiyalar nafaqat iqtisodiy ishlarda oqilona ishtirok etishni qo'llab-quvvatlabgina qolmay, balki ularga axloqiy va ma'naviy ahamiyatga ega. Calvinistik axloqiy tizim izdoshlarni qattiq mehnat qilishga, iqtisodni oqilona boshqarishga va foydani keyingi ishlab chiqarishga sarmoya qilishga undadi. Kasbning ilohiy tabiati kontseptsiyasi hayotning boshqa barcha jabhalarida solihlik uchun abadiy najot uchun zaruriy shart ekanligini ko'rsatdi; Har bir taqdirning oldindan belgilanishi haqidagi ta'limot iqtisodiy tengsizlikka nisbatan ijtimoiy keskinlik darajasini pasaytirdi, bundan

¹⁰ O'sha manba P. 158.

¹¹ Maks Veber; Richard Svedberg. Iqtisodiyot sotsiologiyasidan insholar (inglizcha). -Prinston universiteti nashriyoti, 1999. - P. 22.

¹² Weber Protestant axloqi... , 15-16-betlar

¹³ Jorj Ritser. Zamonaviy sotsiologik nazariya va uning klassik ildizlari: asoslari. -McGraw-Hill Education, 2009. - P. 35-37.

¹⁴ Bendiks Maks Weber (inglizcha) . - 1977. - B. 57.

tashqari, boylik baxtli keyingi hayotning muhim ko'rsatkichi sifatida e'tirof etildi;¹⁵ Shunday qilib, boylikka intilish gunohkor ochko'zlik yoki shuhratparastlik emas, balki axloq va solihlik belgisi hisoblangan. Veber buni "kapitalizm ruhi" deb atagan va kapitalistik iqtisodiy tizimni shakllantirish uchun zarur shart-sharoitlarning moddiy bo'lmaganligini ta'kidlagan.¹⁶

Ba'zi tadqiqotchilar bu kontseptsiyani, aksincha, har bir jamiyatning asosi bo'lgan va "ustqurma" - huquqiy, diniy, oilaviy va boshqa ijtimoiy munosabatlarning mohiyatini belgilab beruvchi marksistik iqtisodiy "baza" ning teskarisi sifatida qarashadi.¹⁷

Veber protestant axloqi bo'yicha keyingi tadqiqotlarni to'xtatdi, chunki uning hamkasbi, professional ilohiyotchi Ernst Troeltsch "Xristian cherkovlari va mazhablarining ijtimoiy doktrinasi" kitobi ustida ishlay boshladi. Troeltschning oldingi ishlari allaqachon Veberning tadqiqot niyatlarini qondirgan va uning fikricha, dinni sotsiologik kategoriya sifatida keyingi tahlil qilish uchun asos yaratgan.¹⁸

Veber haqidagi zamonaviy matnlarda qo'llaniladigan "mehnat etikasi" atamasi uning "protestant axloqi" dan foydalanishidan olingan. Din va iqtisod o'rtasidagi bog'liqlik haqidagi g'oyalar Yevropadan boshqa jamiyatlarga o'tgandan keyin umumiy atamani kiritish zaruriyati tug'ildi.¹⁹

"Xitoy dini: konfutsiylik va daosizm". "Xitoy dini: konfutsiylik va daosizm" kitobi Veberning din sotsiologiyasi sohasidagi ikkinchi yirik asari bo'ldi. Bu erda u Xitoy jamiyatini G'arb jamiyatidan ajratib turadigan xususiyatlariga e'tibor qaratdi, xususan, ularning ba'zilarining **puritan** etikasiga zidligini ko'rsatdi. Veber Xitoy dinlarini tadqiq etar ekan, nima uchun kapitalizm Xitoy madaniyatidan tashqi ta'sirsiz tug'ilmaganligini tushuntirishga harakat qildi. U Xitoy shaharlarining rivojlanishi, Xitoy byurokratiyasi va jamiyatning **patriarxal tuzilishi, mahalliy din va falsafa, asosan konfutsiylik** va **daosizm** haqida yozgan. Veberning fikriga ko'ra, bu institutlar Yevropadagi hamkasblaridan boshqalarga qaraganda ko'proq farq qilar edi.²⁰

Veberning fikricha, konfutsiylik va puritanlik ratsional ta'limotning bir-birini istisno qiladigan shakllari bo'lib, ikkala tizim ham izdoshdan diniy dogmalarga qat'iy

¹⁵ Jorj Ritser. Zamonaviy sotsiologik nazariya va uning klassik ildizlari: asoslari. - McGraw-Hill Education, 2009. - P. 37-38.

¹⁶ O'sha manba P. 35-37.

¹⁷ Bendiks. Maks Weber (inglizcha). - 1977. - B. 60-61.

¹⁸ Bendiks. Maks Weber (inglizcha). B. 49.

¹⁹ Richard Svedberg; Ola Agevall. Maks Weber lug'ati: kalit so'zlar va markaziy tushunchalar (inglizcha). - Stenford universiteti nashriyoti, 2005. - P. 310.

²⁰ Bendiks. Maks Weber (inglizcha). - 1977. - B. 98-99.

muvoqif hayot qurishni talab qiladi . Xitoy va Yevropa ta'limotida o'z-o'zini nazorat qilish va cheklash yuksak qadrlanadi, boylik to'plash taqiqlanmagan . Biroq, umumiy xususiyatlarga qaramay, konfutsiylik va puritanizmning maqsadlari tubdan farq qiladi: agar birinchi vakillari uchun eng muhim vazifa qat'iy ijtimoiy ierarxiya o'rnatish bo'lsa, u holda puritanizm barcha odamlarni "qo'zg'alish vositalariga aylantirishi kerak edi. Xudoning qo'llari» . Protestantlardan farqli o'laroq, konfutsiychilar kamdan-kam hollarda chuqur e'tiqod va ishlash irodasini ko'rsatdilar, farovonlikka erishish yo'li sifatida mehnat Konfutsiy muhitida odobsiz hisoblangan. Veber bu xususiyat Xitoyning keyingi iqtisodiy rivojlanishini oldindan belgilab bergan deb hisoblagan.²¹

"Hindiston dini: hinduizm va buddizm sotsiologiyasi". Veberning uchinchi yirik sotsiologik-diniy asari Hindistonning an'anaviy e'tiqodlariga bag'ishlangan. U pravoslav hinduizm va heterodoks buddizmning hind jamiyatining ijtimoiy tuzilishi va dunyoviy etikasiga ta'sirini o'rganib chiqdi .²² Agar Xitoy madaniyatida kapitalistik munosabatlarni o'rnatish yo'lidagi asosiy to'siq Konfutsiy motivatsiya tizimi bo'lgan bo'lsa, Veberning fikricha, Hindistonning modernizatsiyasiga hinduizm to'sqinlik qilgan . **Kasta tizimi vertical ijtimoiy harakatchanlikni imkonsiz qildi va iqtisodiy faoliyat hindular uchun hech qanday ahamiyatga ega emas edi, chunki u ruhni yuksaltirishga yordam bermadi .**²³

Veber o'z tahlilini hind diniy madaniyatini oldingi ishda muhokama qilingan Xitoy bilan taqqoslash orqali yakunladi . Tasavvufiy ruhiy tajriba bilan bog'liq bo'lgan xitoylar va hindlarning hayotining ma'nosi moddiy dunyodan tashqarida mahalliyashtirilgan edi . Har ikki jamiyatning ijtimoiy tuzilishi payg'ambar yoki donishmandning hikmatli so'ziga ergashgan o'qimishli elita bilan e'tiqodi tasavvuf bilan sug'orilgan o'qimagan omma orasida aniq bo'linishni nazarda tutgan. Osiyo madaniyatlari messianik bashoratlar yaratmadi va shuning uchun turli ijtimoiy qatlamlar dinda birlashtiruvchi printsipni topa olmadilar. G'arb madaniyati tomonidan o'zlashtirilgan masihiy bashoratlardan farqli o'laroq, Osiyo muqaddas matnlari, birinchi navbatda, ijtimoiy ierarxiyaning eng yuqori qatlamlari vakillariga qaratilgan bo'lib, ular solih hayot qonunlarini o'z ichiga olgan va, qoida tariqasida, mashaqqatli mehnat va boshqa zaruratni bildirmagan; moddiy dunyoning ko'rinishlari. Veberning fikricha, shuning uchun ham G'arb jamiyatlari Xitoy va Hindiston

²¹ Bendiks.Maks Weber(inglizcha). - 1977. - B. 135-141.

²² O'sha manba. B. 142-158.

²³ Jorj Ritzer.Zamonaviy sotsiologik nazariya va uning klassik ildizlari:asoslari. -McGraw-Hill Education, 2009. - P. 37-38.

sivilizatsiyalarining rivojlanish yo'lidan bormagan. "Qadimgi yahudiylilik" yangi asari bu farazni tasdiqlashi kerak edi.²⁴

"Qadimgi yahudiylilik". Kitob yahudiylilikning dastlabki shakllarini tahlil qilishga bag'ishlangan, ammo unda ko'rib chiqilgan muammolar ko'lami kengdir - boshqa asarida Veber Sharq va G'arb dinlari o'rtasidagi asosiy farqlarni izohlashga harakat qilgan. U G'arb xristianligida rivojlangan, dunyoviy ishlarda ishtirok etish imkonini beruvchi ichki dunyo asketizmini sharq e'tiqodlariga xos bo'lgan tasavvufiy tafakkurga qarama-qarshi qo'ygan. Sotsiologning ta'kidlashicha, nasroniylilikning ba'zi xususiyatlari tarafdorlarga haqiqatning kamchiliklari bilan kelishishga imkon bermadi, balki ularni dunyoni egallashga va uni o'zgartirishga majbur qildi.²⁵ Veber bu da'voning kelib chiqishini qadimgi yahudiy bashoratlarida topdi.²⁶ Olim xristian va **islom** madaniyatini vujudga keltirgan, **yunon** va **rim** sivilizatsiyalariga ta'sir ko'rsatgan qadimgi yahudiylarning dini G'arb jamiyati muvaffaqiyatini oldindan belgilab bergan deb hisoblagan.

Veber Zabur, Ayub kitobi, Talmud matnlarini o'rganishni va nasroniylilik va islomning dastlabki tarixini tahlil qilishni rejalashtirgan, ammo bu niyatlar 1920 yilda sotsiologning o'limi bilan oldini oldi.

Xulosa. Maks Veberning din sotsiologiyasi haqidagi ta'limotlari dinning ijtimoiy hayotdagi o'rnini chuqur tushunishga asos bo'lib xizmat qiladi. U dinni nafaqat e'tiqod tizimi, balki ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayotning shakllanishiga ta'sir ko'rsatadigan omil sifatida ko'rib chiqadi. Veberning "Protestant axloqi va kapitalizm ruhi" asaridagi g'oyalari kapitalizmning rivojlanishida diniy qadriyatlarning muhim roli borligini ko'rsatadi.

Veberning ratsionalizatsiya va hukmronlik turlari haqidagi tahlillari turli dinlarning dunyoqarash, jamiyat tuzilishi va iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini tahlil qilish uchun asosiy nazariy vositalarni taqdim etadi. U dinning faqat mafkuraviy emas, balki amaliy-iqtisodiy jihatlarini ham o'rganib, jamiyatning turli qirralarida diniy ta'sirni yoritib beradi.

Uning asarlari nafaqat diniy sotsiologiya, balki kengroq ijtimoiy fanlar rivojiga hissa qo'shib, hozirgi zamon jamiyatlarini tahlil qilishda ham dolzarb ahamiyatga ega. Shu sababli, Veberning din sotsiologiyasi ijtimoiy fanlar uchun fundamental tadqiqot manbai bo'lib qolmoqda.

²⁴ Bendiks.Maks Weber(inglizcha). - 1977. - B. 199.

²⁵ Bendiks.Maks Weber(inglizcha). - 1977. - B. 200-201.

²⁶ O'sha manba. B. 204-205.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Artur Mitsman "Maks Weber". Arxivlangan nusxasi 2013 yil 18 martdagi Wayback mashinasida // Encyclopædia Britannica
2. Maks Weber; Hans Geynrix Gert; Brayan S. Tyorner. Maks Weberdan: sotsiologiya bo'yicha insholar. - Psixologiya matbuoti
3. Weber, Maks Protestant axloqi va "Kapitalizm ruhi" (1905). Stiven Kalberg tomonidan tarjima qilingan (2002), Roxbury Publishing Company
4. Weber, Maks Protestant axloqi va "Kapitalizm ruhi" (1905). Stiven Kalberg tomonidan tarjima qilingan (2002)
5. Bendiks. IX: Siyosiy sotsiologiyaning asosiy tushunchalari
6. Kennet Allan; Kennet D. Allan. Klassik sotsiologik nazariyadagi tadqiqotlar. Maks Veber; Richard Svedberg. Iqtisodiyot sotsiologiyasidan insholar - Princeton universiteti nashriyoti.
7. Weber Protestant axloqi
8. Jorj Ritser. Zamonaviy sotsiologik nazariya va uning klassik ildizlari
9. Richard Svedberg; Ola Agevall. Maks Weber lug'ati: kalit so'zlar va markaziy tushunchalar - Stenford universiteti nashriyoti.
10. Bendiks. Maks Weber.
11. Jorj Ritzer. Zamonaviy sotsiologik nazariya va uning klassik ildizlari.